

**АНАСТАСІЯ РАДЮК,
менеджерка з якості Асоціації «Дунайська Соя»**

«Українська соя має шанс утримати позиції на преміальних ринках Євросоюзу»

Ринок сої у Євросоюзі дуже залежить від зовнішніх поставок: вирощуючи близько 3 млн тонн на рік, країни Євросоюзу потребують додатково близько 33 млн тонн бобів.

2025 року аналітики «Дунайської Сої» прогнозують, що площа посіву сої у ЄС зменшиться на 5–10%. Скорочення посівних площ у країнах ЄС пов'язано переважно з низькою якістю й урожайністю попереднього сезону.

На світовому ринку Бразилія традиційно є основним постачальником не-ГМ соєвих продуктів — бобів, шроту з високим умістом протеїну та SPC (соєвого білкового концентрату).

Проте експорт не-ГМ бразильської сої у Європу може зменшитись унаслідок скорочення попиту на 30–35%, як порівняти з 2024 роком, і становитиме менш як 1 млн тонн.

2025/26 року ЄС, імовірно, частково компенсує цю втрату бразильських поставок не-ГМ продукції імпортом з інших країн.

Україна як головний постачальник регіональної сої у Європі має потенціал до рекордного врожаю цього року. Так, аналітики «Дунайської Сої» прогнозують площі під соєю в Україні на рівні 2,3–2,5 млн гектарів (2,6 млн гектарів 2024 року), проте вищий валовий збір (+2% до минулого року).

Однак варто пам'ятати, що врожай-2025 стане першим, на який поширюється дія Регламенту (EU) 2023/1115, спрямованого на запобігання імпорту продукції, пов'язаної зі знелісненням і деградацією лісів.

Для українських агровиробників це означає, що вже з кінця 2025 року експорт сої та продуктів її переробки у ЄС буде можливий тільки за умови виконання нових вимог щодо простежуваності й підтвердження сталого походження сировини. Основні норми зводяться до повної простежуваності кожної партії сої до конкретного поля з наданням геокоординат, підтвердження відсутності знеліснення після 2020 року та документального засвідчення законності виробництва. Виробникам уже слід готувати геодані (у форматі GeoJSON), супутникові знімки або інші докази незмінності земель, а також документи, що встановлюють право власності на ділянки.

Ці новації мають певні виклики, зокрема потребу в додаткових ресурсах на аудит, цифровізацію й супровід документації. Особливо це стосується дрібних і середніх гравців. Разом із тим Україна має шанс посилити свої позиції на європейському ринку, адже на тлі обмежень для інших країн-постачальниць (насамперед із високими ризиками знеліснення) наша соя може стати конкурентною як чиста за походженням.

Нові регуляторні вимоги ЄС щодо простежуваності продукції стимулюють українських виробників переходити від експорту сировини до глибшої переробки всередині країни. 2023/24 маркетингового року обсяги переробки вже перевищили 2 млн тонн, що на 10–15% більше проти попереднього періоду. До того ж збільшується частка експорту саме переробленої сої — шроту й олії, що дає змогу не лише відповідати новим стандартам, а й створювати додану вартість на території України.

Асоціація «Дунайська Соя» фіксує позитивні тенденції: збільшується кількість сертифікованих переробників, розвиваються кооперації між агровиробниками й переробними підприємствами. Такі кроки дозволяють українській сої конкурувати на глобальній арені як за якістю, так і за стандартами сталості.

На ринку сої нині панує низхідний тренд: як у Європі, так і глобально ціни просіли під тиском рекордного врожаю в Бразилії та коливань на валютних і енергетичних ринках.

Для українських агровиробників це означає складніші умови для заробітку: ринок буде маржинальним тільки для тих, хто готовий запропонувати не просто сировину, а сертифікований, простежуваний продукт відповідно до нових правил ЄС. Саме якість, відповідність стандартам сталості та глибша переробка стають ключем до збереження рентабельності в сезоні-2024/25.

Українська соя має шанс утримати позиції на преміальних ринках ЄС, але ставка має бути на підтверджений не-ГМ статус і нові вимоги простежуваності — це вже не опція, а необхідність для успішного експорту.

gennadiy.vorobyov@agpmedia.com.ua